

SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO PANEVĖŽIO GAMTOS MOKYKLOJE TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Panevėžio gamtos mokykloje (toliau – mokykla) tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) nustato prevencijos ir intervencijos priemonių sistemą saugiai nuo smurto ir patyčių (įskaitant ir patyčias kibernetinėje erdvėje) aplinkai kurti mokykloje, vykdančioje neformaliojo švietimo programas.

2. Prevencijos tikslas – sukurti saugią, mokinio asmenybės augimui, brandai ir ugdymuisi palankią aplinką mokykloje, kurioje mokiniai jaučiasi gerbiami, priimti, saugūs, jų nuomonė ir siūlymai yra išklausomi ir vertinami. Psichologinė mokinių savijauta ir saugumas mokykloje susijęs su emocine mokinių, mokyklos darbuotojų, tėvų (toliau – mokyklos bendruomenės nariai) gerove, jų tarpusavio santykiais. Prevencija yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

3. Prevencijos priemonės, nukreiptos į visus mokyklos mokinius, padeda išvengti problemų (pvz., patyčių ar kitokio smurto) atsiradimo ir mažinti egzistuojančių problemų mastą. Tiems mokiniams, kuriems visai mokyklai taikomos prevencijos priemonės nepaveikios ir jų nepakanka, taikomos papildomos prevencijos priemonės ar (ir) programos, teikiama švietimo pagalba.

4. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

4.1. į patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl socialinės padėties, lyties, amžiaus, seksualinės orientacijos, negalios, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

4.2. kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, mokytojas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie patyčias, turi reaguoti ir stabdyti;

4.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie patyčias amžiaus ir pareigų, nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias amžiaus ir pareigų.

4.4. Visi mokyklos bendruomenės nariai (mokiniai, administracijos atstovai, mokytojai, tėvai (globėjai, rūpintojai), kiti darbuotojai) turi būti supažindinti su mokyklos patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarka ir patvirtinti tai savo parašu.

5. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

5.1. **Patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir / ar užgauliojant) ir / ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

5.1.1. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

5.1.2. fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

5.1.3. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

5.1.4. patyčios kibernetinėje erdvėje: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir / ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešas gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.

5.2. **Patyčias patiriantis vaikas** – mokinys, iš kurio yra tyčiojama.

5.3. **Besityčiojantysis** – mokinys ar suaugusysis, inicijuojantis patyčias ir / ar prisidedantis prie jų.

5.4. **Patyčias patiriantis suaugusysis** – administracijos atstovas, mokytojas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys (-iai).

5.5. **Patyčių stebėtojas** – mokinys, matantis ar žinantis apie patyčias.

5.6. **Prevencinė veikla** – planingų ir sistemingų priemonių veikla, skirta patyčių rizikai mažinti imantis mokyklos bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, mokytojų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių.

5.7. **Patyčių intervencija** – mokyklos vadovo, pavaduotojų, mokytojų ir kitų mokyklos darbuotojų (toliau – mokyklos darbuotojai) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma.

5.8. **Patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną** – patyčių situacijos mokykloje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinių geresniam pažinimui ir valdymui, reiškinių tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

5.9. **Socialinės ir emocinės kompetencijos** – mokinių savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo, kiti socialiniai įgūdžiai.

6. Saugios aplinkos mokykloje kūrimas apima glaudžiai tarpusavyje susijusius, integraliai veikiančius komponentus: mokyklos veiklą ir valdymą, socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą, pozityvaus mokyklos mikroklimato kūrimą, mokinių pozityvių vertybių formavimą ir tėvų (globėjų, rūpintojų) (toliau – tėvai) į(si)traukimą.

7. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, kitais įstatymų įgyvendinamaisiais teisės aktais.

II SKYRIUS

SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA, PREVENCIJA IR INTERVENCIJA MOKYKLOJE

8. Smurto ir patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi mokyklos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi mokyklos direktorius, programų vadovai, o ją vykdo visi mokyklos bendruomenės nariai.

9. Mokyklos direktorius atsako už Tvarkos aprašo parengimą ir įgyvendinimą mokykloje, sveiką, saugią, užkertančią kelią bet kokioms smurto apraiškoms ir žalingiems įpročiams aplinką, už stebėsenos rezultatais paremto kasmetinio mokyklos smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių plano parengimą, pristatymą mokyklos bendruomenei ir vykdymą.

10. Mokykla puoselėja pozityvias vertybes ir bendruomeniškumą (mandagumą, paslaugumą, rūpinimąsi kitais, pagarbą, pasitikėjimą, solidarumą, lygiateisiškumą ir kt.), kurias atitinka visų mokyklos darbuotojų elgesys ir veikla

11. Mokyklos darbuotojų pareigybių aprašuose numatyta atsakomybė už emociškai saugios mokymo(si) aplinkos mokykloje puoselėjimą, reagavimą į smurtą ir patyčias pagal mokyklos nustatytą tvarką.

12. Mokyklos vidaus tvarkos taisyklėse susitarta dėl elgesio taisyklių (normų), kuriose aiškiai reglamentuojamas tiek pozityvus / laukiamas, tiek neleistinas / nepageidaujamas mokinių elgesys, numatomi mokinių skatinimo, motyvavimo už pozityvų elgesį priemonės ir būdai, jie yra žinomi ir suprantami visiems mokyklos bendruomenės nariams, jais vadovaujasi kiekvienas mokyklos darbuotojas, siekdamas atpažinti ir pastiprinti pozityvų mokinių elgesį.

13. Mokyklos direktorius įsakymu patvirtina Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo mokykloje tvarkos aprašą, kuriame įtvirtina, kad visi mokyklos darbuotojai turi reaguoti į pastebėtą ir / ar įtariamą smurtą ir patyčias, nepriklausomai nuo smurto ir patyčių formos, turinio, lyties, amžiaus, socialinio statuso, religinės ar tautinės priklausomybės ar kitų asmens ypatybių;

14. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja direktoriaus pavaduotojas ugdymui, kuris pagal poreikį:

14.1. atlieka mokykloje fiksuotų pranešimų apie patyčias analizę;

14.2. remiantis apklausos ir pranešimų apie patyčias analizės duomenimis, rengia smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

14.3. . aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį mokytojų metodinės grupės susirinkime;

14.4 teikia siūlymus mokyklos direktoriui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo, mokyklos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

14.5. esant reikalui, teikia siūlymus mokyklos direktoriui dėl Tvarkos aprašo tobulinimo.

15. Visais įtariamų ir realių patyčių ar smurto atvejais kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, mokytojas ar kitas darbuotojas reaguodamas:

15.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus patyčias ar smurtą – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus, esant kibernetinėms patyčioms, (jei turi galimybę) išsaugo įrodymus;

15.2. esant grėsmei skambinama pagalbos telefonu 112, o esant būtinybei dėl sužalojimų teikiama pirmoji pagalba.

15.3. tą pačią dieną darbuotojas, užfiksavęs smurto įvykį, informuoja tiesiogiai direktoriaus pavaduotoją ugdymui apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias ar smurtą, kartu pateikia užpildytą pranešimo apie patyčias formą (forma 1 priede).

17. direktoriaus pavaduotojas ugdymui, priėmęs užpildytą Pranešimo apie patyčias formą (forma 1 priede), ją registruoja Patyčių registracijos žurnale (žurnalas laikomas direktoriaus pavaduotojo ugdymui kabinete) ir imasi spręsti patyčių situaciją:

17.1. įvertinus turimą informaciją numato veiksmų planą (gali būti individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, jų tėvais, grupe, kt. priemonės), supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus); esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;

17.2. informuoja mokyklos direktorių apie esamą situaciją;

17.3 jei vaikui reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus ir kt.) ar institucijas (policija, greitoji pagalba, vaiko teisių apsaugos skyrius, psichologinė pedagoginė tarnyba ir kt.);

17.4.vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, jei reikia organizuoja pakartotinius situacijos įvertinimus.

18. **Mokiniui pasityčiojus iš administracijos atstovo**, mokytojo, ar kito darbuotojo, asmuo pastebėjęs ir / ar įtaręs smurtą ar patyčias nedelsdamas informuoja mokyklos direktorių, kuris išsiaiškina situaciją ir ją spendžia.

19. **Administracijos atstovui, mokytojui, ar kitam darbuotojui pasityčiojus iš mokinio**, asmuo pastebėjęs ir / ar įtaręs smurtą ar patyčias nedelsdamas informuoja mokyklos direktorių, kuris išsiaiškina situaciją ir ją spendžia.

20. Mokyklos direktorius, sužinojęs apie mokyklos darbuotojo patiriamą smurtą ar patyčias arba mokyklos darbuotojo tyčiojimąsi, privalo nedelsiant imtis priemonių.

21. Kiti patyčių dalyviai (mokiniai ir/ar jo tėvai) pagal individualius poreikius gali būti administracijos atstovų siunčiami į pedagoginę psichologinę tarnybą.

22. Mokykla, vykdydama veiklas, orientuotas į smurto ir patyčių prevenciją, bendradarbiauja su mokinių tėvais, vietos bendruomene, savivaldybėse esančiomis įstaigomis ar organizacijomis, kitais suinteresuotais asmenimis.

23. Socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas vykdomas per projektinę veiklą ir integruojant į programų ugdymo turinį, organizuojant prasmingas, bendruomeniškumą, savanorystę, pilietiškumą, saviraiškų dalyvavimą skatinančias veiklas;

24. Pedagoginiai darbuotojai ne rečiau kaip kartą per ketverius metus tobulina kvalifikaciją mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityje, taip pat tobulina asmenines socialines ir emocišines kompetencijas.

25. Pozityvus mokyklos mikroklimate kūrimas ir puoselėjimas yra nenutrūkstamas, cikliškas procesas, susidedantis iš penkių nuoseklių etapų:

25.1. esamos situacijos įvertinimo: mokykla, vadovaudamasi apklausa, stebėjimu, pokalbiais ar kt., kasmet renka informaciją apie mokymo(si) aplinkos saugumą, mokyklos bendruomenės narių tarpusavio santykius ir identifikuoja, analizuoja aktualias problemas;

25.2. mokyklos bendruomenės narių sąmoningumo didinimo ir išitraukimo: pozityvaus mokyklos mikroklimate kūrimu ir pozityvių vertybių puoselėjimu rūpinasi mokyklos direktorius, į šį procesą įsitraukia visi mokyklos bendruomenės nariai, sprendimų ieškoma kartu diskutuojant ir tariantis;

25.3. tinkamų prevencijos ir intervencijos priemonių (taip pat ir prevencinių programų įgyvendinimo) mikro klimatui gerinti planavimo: numatomos prevencijos ir intervencijos priemonės (toliau – Priemonės), siekiant spręsti identifikuotas problemas, mažinti su jomis susijusius rizikos veiksnius ir didinti apsauginių veiksnių įtaką;

25.4. mokyklos darbuotojai pagal pasiskirstytas atsakomybes įgyvendina numatytas Priemones. Priemonių įgyvendinimą koordinuoja direktoriaus pavaduotojas ugdymui;

25.5. kasmet analizuojami pasiekti rezultatai, sėkmės veiksniai ir trukdžiai, numatomos galimybės tobulinti Priemones.

26. Mokiniai aktyviai dalyvauja kuriant pozityvų mokyklos klimatą, jų nuomonė ir idėjos yra išklauseros ir vertinamos, skatinamas bendruomeniškumas, mokinių saviraiškų dalyvavimas prasmingose veiklose; sudaromos galimybės, skatinamas mokinių socialinių, emocinių kompetencijų taikymas ir įtvirtinimas įvairiuose gyvenimo kontekstuose (dalyvavimas pilietinėje, socialinėje ir kitoje bendruomeninėje veikloje ir kt.).

27. Skatinamas tėvų dalyvavimas kuriant saugią mokymo(si) aplinką mokykloje, įtraukiant juos į Priemonių planavimą ir įgyvendinimą, kitas veiklas, atstovavimą mokyklai vietos bendruomenėje; vykdomas tėvų konsultavimas ir informavimas patyčių ir smurto prevencijos, saugios aplinkos mokykloje kūrimo klausimais.

III SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

29. Visi dokumentai ir duomenys, susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus interesus.

Panevėžio gamtos mokyklos
Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos
vykdymo tvarkos aprašo
1 priedas

PANEVĖŽIO GAMTOS MOKYKLA
PRANEŠIMAS APIE PATYČIAS

Data

Bendrieji duomenys

Kas pranešė apie patyčias:	
Kada įvyko patyčios (data, val.):	
Kur įvyko patyčios:	
Kokia patyčių forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota (pažymėti):	
☐ Fizinės: vaiko užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, išpyrimas, kumštelėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas ir pan.); ☐ Socialinės: įvairūs gąsdinantys, bauginantys gestai, ignoravimas, siekiant parodyti, kad vaikas yra nepageidaujamas ar atstumiamas; ☐ Elektroninės: patyčios, vykstančios elektroninėje erdvėje: socialiniuose tinkluose, kitose vietose internete, naudojant mobiliuosius telefonus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, vaiko asmeninių gyvenimo detalių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.); ☐ Kiti pastebėjimai (įrašyti)	
Ar yra žinoma apie tokio elgesio pasikartojimą:	

Duomenys apie patyčių dalyvius:

Asmens, patyrusio patyčias, vardas, pavardė, amžius, grupė ar kt.	
Asmens/-ų, kuris/-ie tyčiojosi, vardas, pavardė, amžius, grupė ar kt.	
Asmens/-ų, stebėjusio/-ių patyčias, vardas, pavardė, amžius, grupė ar kt.	

Išsamesnė informacija apie įvykį ir planuojamus veiksmus:

Užpildžiusio asmens vardas, pavardė

Parašas

